

NATURALEZA MUERTA

Abel Azcona

El terme *natura morta* s'aplica a la composició pictòrica que agrupa objectes inanimats, siguin ceràmiques, flors, fruites o animals morts, entre d'altres. El terme *bodegó* es va encunyar a Espanya al segle XII per designar aquest tipus d'obres. Generalment, el visitant d'una mostra de bodegons trobava el resultat final, només podia presenciar llenços i quadres ja acabats: no era habitual trobar la instal·lació original amb la composició que l'artista havia construït per ser retratada.

L'artista Abel Azcona acostuma a desconstruir els termes establerts en l'art tradicional. Aquest cop ens presenta una visió personal de natures mortes contemporànies. Moltes d'elles són resultat d'accions terroristes, catàstrofes naturals, diversos tipus de violència o fins i tot la mort natural. La mort, sigui natural o forçosa, crea una instal·lació viva (i morta). Un resultat estètic, que inclou reflexions polítiques i socials.

El terrorisme és un atac directe d'una persona o un col·lectiu (d'*Artistes*) amb l'objectiu d'aconseguir un impacte eficaç que simbolitzi la seva lluita política de resistència a la norma establerta emprant la violència. Per aconseguir l'objectiu, el terrorista o banda terrorista es val d'estratègies alienes a la lluita armada per acompanyar, de manera ideològica i estètica, l'acció violenta i transportar-la a paràmetres propers a l'admiració: és en l'espectacularitat de l'acte on resideix la veritable crida a l'atenció mediàtica. Si alguna cosa tenen clara els militants del terror és que per aconseguir l'atenció del món han de dissenyar construccions que calin en l'imaginari col·lectiu per causar un trauma social; per això es valen de l'ús i la manipulació de la imatge. La imatge, comunica i pot arribar a fascinar.

El terrorista no deixa de ser un creador. Quan el compositor alemany Karlheinz Stockhausen es va deixar portar per l'entusiasme plàstic i va dir que els atacs de l'11-S eren una gran obra d'art, hi va haver una gran controvèrsia. Fins i tot la seva filla, pianista, va reaccionar afirmant que no tornaria a fer servir el cognom patern. De la mateixa manera, en l'atac terrorista a una galeria d'art de Turquia, tant l'artista Abel Azcona com el crític d'art Jerry Saltz van descriure l'atac com a instal·lació i peça performativa. Tots dos van ser insultats i atacats a la xarxa, però el temps els va donar la raó quan la significativa imatge va guanyar el World Press Photo de l'any 2017.

L'ús de la imatge sublim com a mecanisme d'acció associat a l'horror no és una associació gens absurda, tenint en compte la seva capacitat d'atreure el públic. Tenir espectadors és totalment imprescindible per aconseguir l'efectivitat de l'atac terrorista. És fins i tot més important que provocar víctimes, ja que l'objectiu del terrorisme no és l'epicentre de l'atemptat ni ho són els danys provocats, sinó la repercussió que l'acció pot tenir en el context en què actua el grup terrorista.

S'accepta de manera generalitzada que el polític irlandès Edmund Burke va ser qui va encunyar el terme *terrorist* en llengua anglesa l'any 1795, en denunciar el govern jacobí per permetre que "terroristes del dimoni" ataquessin la població francesa per pensar i actuar diferent del règim. Intentar proporcionar una definició consensuada de *terrorisme* és una tasca tan complicada com tractar de definir el mateix concepte d'*art*. Actualment no hi ha un acord internacional entre els governs ni sobre la definició de terrorisme, ni sobre el seu abast, ni tan sols sobre els requisits que ha de reunir un grup o un individu per ser considerat terrorista.

El teòric Juanjo Bermúdez de Castro, en unes jornades a la Universitat Complutense de Madrid, explicava el fenomen del terrorisme com un acte de comunicació atroç, que necessita quatre elements per desenvolupar-se: en primer lloc, el grup terrorista; en segon lloc, les víctimes, les reals, i tota la societat que viu amenaçada per aquests actes de terror, per la seva

relativa arbitrietat; en tercer lloc, els governs i les polítiques (territorials, econòmiques, de desigualtat) que els terroristes volen modificar; i, per últim, els mitjans de comunicació.

El terrorisme sense els mitjans de comunicació és completament ineficaç. Per posar un exemple, en el cas hipotètic que explotés una bomba al centre de la ciutat i hi morissin 200 persones, però la resta de la població no en fos informada, l'acte terrorista es consideraria un fracàs perquè els governs no sentirien cap pressió per modificar o prendre cap mesura o política. En aquest sentit, l'11-S va ser l'acte terrorista més eficaç perquè va ser retransmès en directe a tot el planeta.

Amb aquestes afirmacions, no queda dubte que *les escenes de mort* que els assassinats, en forma de segrest, cotxe bomba, atac suïcida, violència domèstica, delictes d'odi o religió generen, tenen els mateixos efectes en tots els sentits que una creació artística. Per la qual cosa, entendre Al-Qaida o la banda terrorista ETA com col·lectius d'art d'instal·lació no és tan lluny de la realitat.

L'art contemporani actual ha de ser crític, social i polític. La mort, des de tots els prismes, ho és. Azcona moltes vegades afirma que la mort és un procés artístic en si mateix. Per causa d'algunes obres seves, com *Eating a Qran* o *Amén*, ha estat amenaçat de mort, agredit o fins i tot atacat per grups extremistes islàmics.

Per espai d'uns anys, les noves peces de l'artista van haver de ser escortades fins a Copenhaguen (Dinamarca), on es va presentar *Eating a Qran* al Krudttønden Museum, al costat d'un col·lectiu d'artistes amb els quals va compartir accions a favor de la llibertat d'expressió. Diversos artistes reconeguts com el danès Bjørn Nørgard, l'escriptor Salman Rushdie, el suec Lars Vilks o el caricaturista Charb, posteriorment assassinat al costat d'altres treballadors de la revista satírica *Charlie Hebdo*. Per aquest motiu, si Abel Azcona hagués estat assassinat durant el procés en què denuncia, per exemple, el fonamentalisme religiós, la mateixa mort hagués evidenciat el sentit de l'obra.

Amb aquestes reflexions, vam assistir a una mostra expositiva del tot diferent a mostres anteriors de l'artista. Una fusió híbrida i plenament contemporània d'instal·lacions vives, terme encunyat per l'artista, amb escultures, fotografies, documentació, maquillatges, escèniques experimentals i un espectador estrany i *aterrit*. *Naturalesa morta* és una mostra configurada per diversos projectes previs de l'artista al voltant de la mort, l'assassinat, la Guerra Civil i altres atrocitats, que la seva obra denuncia. Com a protagonistes hi ha tres noves instal·lacions creades *in situ* a l'Espai d'Arts de Roca Umbert al costat d'artistes i agents locals.

El visitant pot presenciar el procés complet, des del principi fins al final, i n'esdevé protagonista. És una exposició complexa, que difícilment deixarà ningú indiferent. Perquè, segons Azcona, mai no s'ha de desapropiar el regal que suposa la visita d'algú a una mostra. Perquè és obligació del creador/terrorista transformar l'espectador.

Ha estat una setmana de treball que ha conclòs en una mostra controvertida i irreverent. Com si fos la "Zona Zero" d'un atemptat, una catàstrofe natural o un assassinat massiu, la "Sala Zero" del Museu es converteix en un camp de cadàvers, processos i mort.

"Abel Azcona, el *performer sense por* de la controvèrsia, una carrera que l'ha situat com un dels majors exponents en l'actualitat de l'art d'acció. "

El Mundo

"El cos és l'eina predilecta del provocador Abel Azcona, que aconsegueix fusionar la mostra escènica projectada a través de l'ésser humà en una peça artística única i contínua, com la vida en si. Atraient i polèmic, l'artista navarrès internacionalment aclamat també ha estat criticat i fins i tot censurat per muntar *performances* explícites. Sexe, religió, política, prejudicis i estereotips són entre els temes que desafia. Qüestiona des del fet d'existir fins al dret de morir. De la mateixa manera, refuta els rols i els límits de gènere. Amb la seva obra, insta constantment a la reflexió de l'espectador, al qual defineix com un visitant actiu. "

L'Universal, principal mitjà a Mèxic

"Abel Azcona va ser expulsat a aquest món sense voler, és a dir, sense intenció de fer-ho i sense amor. D'aquí sorgeix Azcona, d'una mare prostituta, toxicòmana i absent des del principi de l'embaràs. No la'n culpa. L'absent hauria d'haver estat ell, mai hauria d'haver ocupat aquest úter, ni travessat aquesta vagina per arribar a aquest món. El seu cordó umbilical és la seva obra. La *performance* és el que el manté unit a la seva realitat, al que és i no vol oblidar, no ho vol tapar. Tota la seva obra és una exploració de la seva memòria. "

El País

Abel Azcona (Iruñea-Pamplona, 1988) és un artista vinculat especialment a l'art processual que fusiona de manera híbrida disciplines com la *performance* amb la fotografia, el videoart, la instal·lació i l'escultura, amb les quals explora una obra clarament vinculada a la seva experiència vital. La seva exploració artística considerada altament autobiogràfica indaga en temàtiques al voltant dels drets humans, les injustícies socials, les qüestions de gènere i diverses problemàtiques com la prostitució, l'abandonament, l'abús i el maltractament infantil. De la mateixa manera, aborda qüestions com el feminisme, la sexualitat i la pornografia, les desigualtats, la política, el terrorisme o la religió.

Més de cinc-cents projectes performatius i més de cent mostres expositives individuals a escala internacional converteixen Abel Azcona en un nom clau en l'art social i polític. Elegit per la premsa anglesa com el millor artista de *performance* art de l'any 2014, la seva obra s'ha vist en més de quaranta països d'Amèrica, Europa, Àfrica i Àsia. L'any 2014 el Museu d'Art Contemporani de Bogotà li va dedicar una exposició retrospectiva i la seva ciutat natal, Pamplona, una altra gran mostra retrospectiva amb més de tres-cents peces en els anys 2015 i 2016.

L'any 2017 Art Space Mexico presenta una retrospectiva amb l'obra completa de l'artista Abel Azcona a Ciutat de Mèxic i aquest mateix any, Museari, Museu l'Imaginari a Espanya, una mostra retrospectiva amb una selecció de les seves obres de caràcter sexual.

A més de la seva participació en mostres expositives i *performance* art en festivals internacionals i projectes d'art contemporani com Caída y Recuperación (Bogotà, Colòmbia 2012), Tama Tupada Action Media Art (Manila, Filipines 2012), Acción en Vivo y Diferido (Bogotà, Colòmbia 2013 & 2014), Habitacion (Bogotà, Colòmbia 2013), Gallery Weekend (Santander, 2013), INAI, Intercambios Nómadas (Bogotà, Colòmbia 2013), The in-Tension (Atenes, Grècia 2013), Salhaketa (Pamplona, Euskal Herria 2013), Miami Performance Art Festival (Miami, EUA 2013), Espacio e Identidad (Madrid, 2013), Accionarar (Anolaima, Colòmbia 2013 & 2014), Art Is Hope (París, França 2013 & 2014), Bogotà International Performance Art Festival (Bogotà, Colòmbia 2014 & 2015), Pamplona International Performance Art Festival (Pamplona, Euskal Herria 2014 & 2015), Houston International Performance Art Biennale (Houston, EUA 2014), Diálogos de Acción (Bogotà, Colòmbia 2014), Lone Star Explosion Art Biennial (Houston, EUA 2014), Cuerpo y Poder (Madrid, 2014), Queer New York International Arts Festival (Nova York, EUA 2014), Queer MAD (Madrid, 2014), The in.Tension (Besançon, França 2014), Muñecos de Loza (Bogotà, Colòmbia 2014), Festival Internacional de República Dominicana (Santo Domingo, República Dominicana 2015), Festival

No Somos Tan Raros (València, 2015), Intramurs Arts Festival (València, 2016), Dimanche Rouge (París, França 2014), Wonderlust Porn Festival (Hèlsinki, Finlàndia 2015), Out Of Mind (Saragossa, 2015), V Bienal Internacional de Performance Deformes (Santiago de Xile, Xile 2016), Sicilia Queer Film Festival (Palerm, Itàlia 2016), Esperando a Thoreau: Expresiones Desobedientes (Madrid, 2016), Tegucigalpa, Honduras 2017), (Asunción, Paraguai 2017), (Santo Domingo, República Dominicana 2017), KIPAF Kolkata International Performance Art Festival (Calcuta, Índia 2017), Dacca Live Art Biennial (Dacca, Bangladesh 2017), Experimental Action (Houston, EUA 2017), CORPO (Venècia, Itàlia 2017) o HE 2017 (Los Ángeles, EUA 2017). Fires d'Art Contemporani como ArtBO (Bogotà, Colòmbia), Zona MACO (Ciutat de Mèxic, Colòmbia), Art Verona (Verona, Itàlia), Cuarto Publico (Santiago de Compostela), Donostiartean (Sant Sebastià, Euskal Herria), Room Art Fair (Madrid), Art & Breakfast (Màlaga) o la Feria Arte Contemporáneo del Arte Mediterráneo MARTE (Castelló).

A més, el seu projecte *Nine Container* es va presentar en el marc de la Biennial de Lyon (Lió, França) l'any 2013. La peça *Empathy And Prostitution* en el marc d'ARCO Feria Internacional de Arte Contemporáneo (Madrid) l'any 2015. I l'obra *242* en el marc de la Biennial de Venècia a l'illa de San Servolo (Venècia, Itàlia) el 2017.